

آزمون حضوری
شماره یک

مرورنامه آزمون آزمایشی خلی سیز

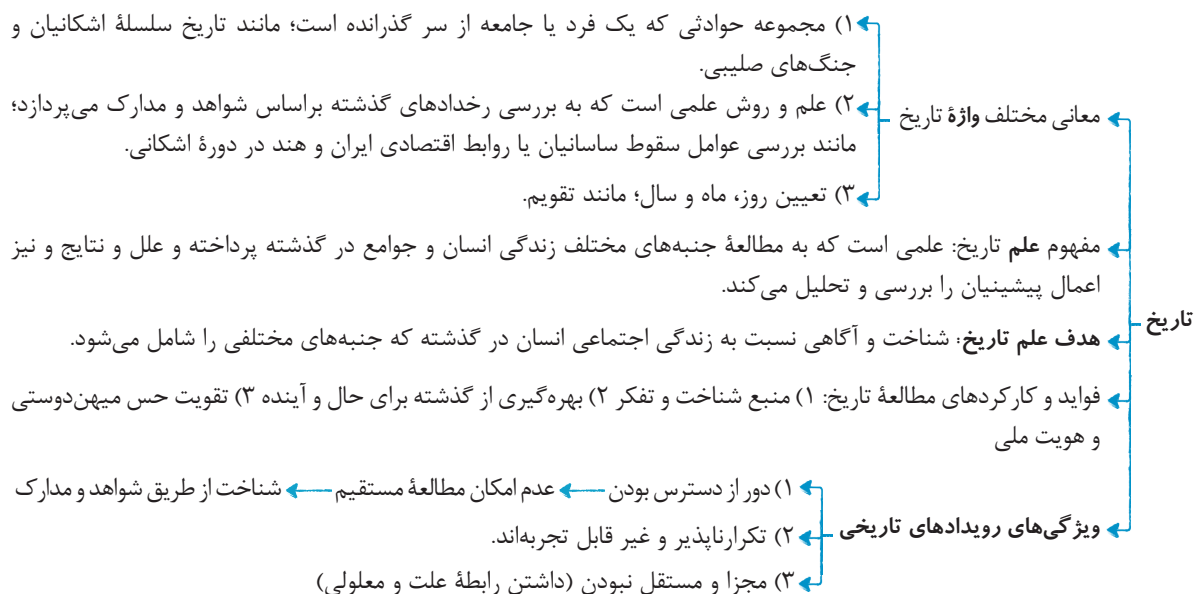
نام درس	مباحث	از صفحه	تا صفحه	مؤلف	ویراستار
تاریخ (۱)	فصل اول، درس ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۱۹	۲	۵	علیرضا کاهیدوند	وجیهه سادات مالواجردی

♦♦ درس ۱: تاریخ و تاریخ نگاری ♦♦

♦♦ تاریخ چیست؟ ♦♦

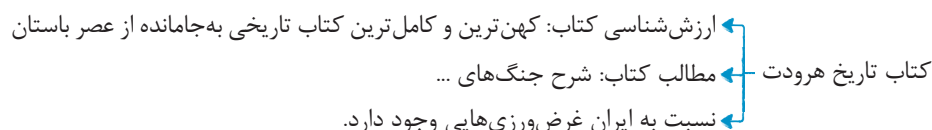
● واژه تاریخ دارای معانی مختلفی است که هر کدام فواید و کارکردها و هدف مشخصی دارد. علاوه بر این، رویدادهای تاریخی نیز ویژگی‌های منحصر به فردی دارند که تمام این مطالب در نمودار زیر آمده است.

♦♦ پیشینه تاریخ نگاری ♦♦

● پس از اختراع خط در حدود ۵ هزار سال پیش و زمانی که توجه انسان به ثبت و نگارش رویدادهای عصر خویش جلب شد، می‌توان گفت تاریخ‌نگاری هم شکل گرفت.

● ولی تاریخ‌نگاری در مفهوم کامل آن به قرن ۵ ق. م در یونان باستان و به هرودت (ملقب به پدر تاریخ^۱) بازمی‌گردد. موضوع غالب کتاب تاریخ هرودت، شرح جنگ‌های ایران و یونان است.

سنگ‌نوشته‌ای به خط کهن مصری با قدمت ۴ هزارساله و در باب شرح حال فراغه

قدیمی‌ترین متن تاریخی

(۱) سنگ‌نوشته‌هایی از دوران هخامنشیان و ساسانیان
(۲) خدای‌نامه‌های دوران ساسانی

مصادیق ایرانی‌ای که نشان‌دهنده توجه ایرانیان به ثبت تاریخ است.

● می‌توان برای تاریخ‌نگاری یک سیر تکامل در نظر گرفت که از تاریخ‌نگاری کلاسیک یا قدیمی شروع می‌شود و به تاریخ‌نگاری نوین می‌رسد. منظورمان از تاریخ‌نگاری کلاسیک یا قدیمی همان تاریخ‌نگاری‌ها و کتاب‌هایی است که بر شرح حال فرمانروا و حوادث سیاسی مبتنی است. حواستان باشد که تاریخ‌نگاری سنتی در دوران اسلامی رایج بود.

۱- حواستان باشد که جرج سارتن پدر تاریخ علم است.

به دنبال تحولات فکری و علمی که در دورهٔ رنسانس (قرن‌های ۱۳ تا ۱۷م) در اروپا به وقوع پیوست.

علم تاریخ متحول شد و شیوهٔ نوینی در تاریخ‌نگاری پدید آمد.

اساس تاریخ‌نگاری نوین بر (۱) سنجش دقیق منابع (۲) استناد به مدارک و اسناد معتبر و (۳) دوری از داستان‌پردازی است. حواستان باشد ویژگی اصلی این تاریخ‌نگاری بررسی علل، نتایج و آثار حوادث است؛ علاوه بر این، در تاریخ‌نگاری نوین سایر جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ... مورد توجه قرار می‌گیرد.

مراحل پژوهش در تاریخ

در این بخش، با مراحل پژوهش در تاریخ آشنا می‌شوید؛ حواستان باشد که ترتیب آن‌ها مهم است:

مراحل	توضیحات
انتخاب موضوع	تازه باشد. / فایده داشته باشد. / اطلاعات کافی درباره‌اش وجود داشته باشد. / نظر جدید ارائه دهد.
تدوین پرسش‌های تحقیق	مشخص‌شدن هدف پژوهش / جلوگیری از بیراهه‌رفتن محقق / پرسش از زمینه‌ها، علت‌ها و آثار
شناسایی منابع	ارزیابی میزان اعتبار، دقت و صحت منابع و اسناد تحقیق
گردآوری و تنظیم اطلاعات	استخراج، تنظیم و دسته‌بندی اطلاعات
تحلیل و تفسیر اطلاعات	مشابه کار کارآگاهان / نیازمند دانش و مهارت فراوان
گزارش یافته‌ها	استخراج نتایج تحقیق و ارائه در قالب گزارش علمی (کتاب، مقاله و ...)

منابع پژوهش علمی در تاریخ

- منابع دست اول یا اصلی: همهٔ آثاری که در زمان وقوع رویداد یا نزدیک به آن شکل گرفته‌اند. ← منابع مکتوب
- منابع دست دوم یا فرعی: آثاری مثل مقالات یا کتاب‌های امروزی‌اند که براساس منابع دست اول شکل گرفتند. ← تمامی آثار باستانی و تاریخی

درس ۲: تاریخ؛ زمان و گاه‌شماری

تاریخ؛ زمان و گاه‌شماری

- نخستین پرسش تاریخ‌نگاران ← رویدادهای تاریخی در چه زمانی و در کجا روی داده است؟
- دانش تاریخ بدون توجه به زمان (یکی از ارکان تاریخ) معنایی ندارد؛ زیرا: (۱) رویدادهای تاریخی در زمان معینی از گذشته روی داده‌اند (۲) بدون آگاهی از زمان روی‌دادن آن‌ها نمی‌توان به درک منطقی از تاریخ دست یافت.
- در بحث زمان، باید به گاه‌شماری اشاره کرد؛ گاه‌شماری یا همان کرونولوژی (که به معنای نظم و ترتیب رویدادهاست) نظامی است که انسان برای اندازه‌گیری دقیق زمان (سال، ماه و روز) ابداع کرده است. اندازه‌گیری زمان با علوم ریاضیات، نجوم و فیزیک ارتباط نزدیک دارد و دانشمندان این علوم با هم یک تلاش مشترک داشتند که نتیجه‌اش ابداع تقویم است.

انواع گاه‌شماری‌های باستانی

خورشیدی - قمری بابلی	<p>(۱) در بین‌النهرین و به‌خصوص در میان بابلی‌ها نیز رایج بود. در دورهٔ هخامنشیان این گاه‌شماری رایج بود.</p> <p>(۲) سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد.</p> <p>(۳) برای رفع اختلاف روزهای سال قمری (۳۵۴ روز) و سال خورشیدی (۳۶۵ روز و یک‌چهارم شبانه‌روز) هر سه سال یک ماه به سال می‌افزودند.</p>
خورشیدی مصری	<p>(۱) در مصر رایج بود.</p> <p>(۲) سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد.</p> <p>(۳) پنج روز اضافی را به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند.</p> <p>(۴) محاسبهٔ یک‌چهارم شبانه‌روز اضافی هر چهار سال یک روز به سال می‌افزودند. (کیسه)</p>
رومی - مسیحی	<p>(۱) در آغاز، گاه‌شماری دقیق نداشتند.</p> <p>(۲) اولین بار ژولیوس سزار (امپراتور روم) آن را براساس گاه‌شماری مصری اصلاح کرد. (۴۶ ق. م)</p> <p>(۳) دو قرن بعد از رسمی‌شدن مسیحیت در امپراتوری روم، تولد حضرت مسیح مبدأ این گاه‌شماری قرار گرفت و به تقویم مسیحیان بدل شد.</p> <p>(۴) در زمان پاپ گرگوار سیزدهم دوباره اصلاح شد.</p>
اشکانیان	<p>گاه‌شماری بابلی، سلوکی و اوستایی رایج بود.</p>
هخامنشیان	<p>(۱) رواج گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی</p> <p>(۲) نام‌گذاری ماه‌ها و روزها براساس فرهنگ و آیین ایرانی</p>
اوستایی	<p>(۱) گاه‌شماری دینی زرتشتیان بود.</p> <p>(۲) سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد.</p> <p>(۳) پنج روز اضافی را به نام اندرگاه (خمسه) به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند.</p> <p>(۴) مبدأ آن بر تخت نشستن هر پادشاه بود.</p> <p>(۵) هر ۴ سال یک شبانه‌روز و هر ۱۲۰ سال ۳۰ شبانه‌روز از سال حقیقی عقب می‌افتاد. برای رفع این مشکل هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال می‌افزودند.</p>
قمری	<p>(۱) تقویم رایج کشورهای اسلامی است.</p> <p>(۲) مبدأ آن هجرت پیامبر از مکه به مدینه است. (اول محرم آن سال)</p> <p>(۳) بر پایهٔ گردش ماه به دور زمین</p>

نکته

یکی از دقیق‌ترین گاه‌شماری‌های جهان که گاه‌شماری هجری - خورشیدی براساس آن تنظیم شده است، گاه‌شماری جلالی است.

یک تعریف: خط زمان چیست؟ ابزار مناسبی است که به وسیلهٔ آن می‌توان رویدادهای یک دوره یا دوران‌های مختلف را به ترتیب وقوع آن روی نمودار نشان داد.

تاریخ و مکان؛ تأثیر جغرافیا بر رویدادهای تاریخی

● مکان رکن مهم دیگر تاریخ است و تأثیر جغرافیا بر رویدادهای تاریخی از دیرباز مورد توجه مورخان بوده است.

(۱) هرودت برای نگارش کتاب تاریخ خود به مسافرت می‌رفت تا مکان رویدادها را از نزدیک مشاهده کند.
(۲) ابن خلدون (اندیشمند مسلمان تونس) بخشی از مقدمه کتاب العبر خود را به تأثیر جغرافیا و اقلیم بر تاریخ و آدمیان اختصاص داده است.

کدام مورخان به عامل مکان و جغرافیا بر رویدادهای تاریخی توجه داشتند؟

دو تعریف مهم:

(۱) جغرافیای تاریخی، دانشی است که به مطالعه مناطق و سرزمین‌های مختلف در گذشته می‌پردازد و تأثیر محیط طبیعی را بر رویدادهای تاریخی بررسی می‌کند.

(۲) نقشه‌های تاریخی، یکی از پیامدهای ارتباط جغرافیا و تاریخ است و اطلاعاتی شامل قلمرو حکومت‌ها، مرزها، پایتخت‌ها، شهرها و ... را در بر می‌گیرد. اهمیت نقشه‌های تاریخی در دو قرن اخیر بیشتر شده است.